

ombra de fulles

JESÚS MIRALLES i PORCAR

IL·LUSTRAT PER MARIA GRIÑÓ

Primera edició: setembre 2023

Textos

Jesús Miralles i Porcar

Il·lustracions

Maria Griñó

Disseny

Akane Studio

Edita

Unaria ediciones

www.unariaediciones.com

hola@unariaediciones.com

ISBN

978-84-125564-7-6

Depòsit legal

CS 722-2023

- © Dels textos: els seus autors
- © De les imatges: els seus autors
- © D'aquesta edició: Unaria ediciones

Tots els drets reservats. Queda prohibida, llevat d'excepció prevista en la llei, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública i transformació d'aquesta obra sense comptar amb l'autorització dels titulars de la propietat intel·lectual. La infracció dels drets esmentats pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (articles 270 i següents del Codi Penal).

*A l'ésser que em va acompanyar un temps en l'úter de
ma mare; a la tal vegada germana que mai tingué.*

*A Rosa Andreu Saborit. Per tant, i perquè este
llibre és el fruit del nostre retrobament.*

I a ma tia Lolita, que en pau descanse.

PRÒLEG	15
PERQUÈ VISC ON VAIG NÀIXER SÉ D'ARBRES	21
SAPIGUEU-HO	23
ÉS TARDOR	24
RAMON DE FANDOS I PRÀXEDES	25
FORMALITAT	28
ARBRES DE SANG	29
LA CAL·LIGRAFIA S'EXTINGIX	30
ADÈLIA	32
ANALOGIA	36
JOANA	37
L'ÚLTIM IOGURT DE MADUIXA	40
DE VIATGE A AQUELL SUD	42
LLUM PRÒPIA	43
EL NOSTRE PECAT ORIGINAL	46
LA FONT	47
AQUELL NINOT DE NEU	52
EL DIRECTOR DE L'ORQUESTRA	53
EL PATRIARCAT	54
EL PRIMER VIATGE	55
FIGUES SEQUES	56
L'AMOR DEL TALL	57
L'ESPANTAOCELLS	58
FLORS A L'ARENA	61
GUSMAN	62
L' AERONAUTA I LA BRUIXA	67
GÀRGOLA	69
LA DISTÀNCIA MÉS CURTA	71
LA REBEL	72
LA FUSTA DEL DÉU	73
QUAN NO	75
RAIMUNDO FANA VEGA «MUNDO»	76
SIRENA	78
NO TORNARAN	81
AL TERRAT	82
L'ALTRA FILA	84
<i>LE DEUXIÈME SEXE</i>	85
L'IDIOMA ÉS IDENTITAT	86
L'IMITADOR	88

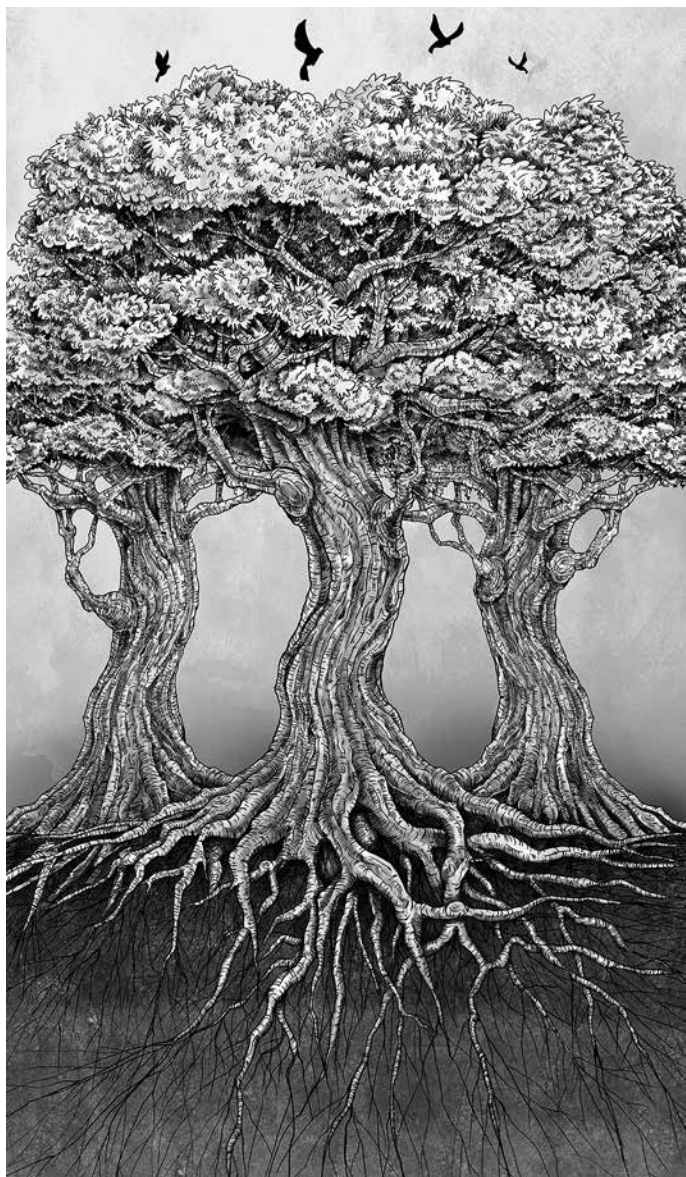
L'OMBRA DE L'ÀNGEL I GONXHA AGNES	90
MAI	93
RES ÉS PER SEMPRE	94
PER QUÈ EL GAT NOMÉS VOL SER GAT?	95
ROSELLES	96
<i>SUPERVEDETTE</i>	99
UN LLOC AMB NOMÉS HOMES	101
CATALÈPSIA	103
EL MEU VEHICLE ÉS EL TEMPS	105
ACÀCIA	106
DANSAR ÉS SOMIAR AMB ELS PEUS	108
TOMÀQUETS VERDS	110
COM A EXEMPLE	112
ALBA, UNA ILLA EN UNA ILLA	115

EL SUBTERRANI ENLAIRA	121
BATRACI	123
INDOMABLES VÉENEN	124
EL SEDUCTOR	127
COMIAT DE SOLTERA	128
EL TIQUET	131
<i>DON ALONSO DE QUIJANO</i>	133
JA NO PLOUS	135
ELS ÀNGELS DE MARTA	136
INCONNEXES	138
SEGON ESQUERRA	141
ARA!	143
ELLS	145
CAPUTXETA ROJA	147
TOTS DOS	149
<i>AZZURRO</i>	150
UNA PARELLA QUALSEVOL	151
ANNA	153
EL ROMÀ	154
JUAN RAMÓN	155
LA TAULA	157
LA TEUA MITJA LLUNA	159
CONSERVA'L NU	160
LA FESTA DE LA PELL	162
LA FOTOGRAFIA	163

LA E MINÚSCULA ENAMORADA	164
LES ORONETES DE BÉCQUER TORNARAN	165
TOTS DOS... I EL SILENCI	166
QUÈ BELLES LES COSES QUE NO ES REGIXEN PER L'ORDRE EXPRÉS!	167
REALITATS PARAL: LELES	168
L'ÚLTIMA TRINXERA	169
MAFALDA	170
DE DIEGO A MARADONA, DE L'HOME AL DÉU	171
L'ÀNGEL	173
CONCURS MUNDIAL DE PAPIROFLÈXIA	174
PAPALLONA	175
POSE EN CONEIXEMENT DE VOSTÈS	176
MILLOR PER DINS	177
L'ARBRE DE L'HABITACIÓ DE L'ERM	178
NO HI HA PECAT A L'INVISIBLE DOLOR	179
QUINA PENA!	180
ZOAZIG	182
RAFAEL NADAL I LA PLUJA	184
I... TU	187
LA LLUNA ÉS L'ULL DE GAT DE L'UNIVERS	189
LEO I ARANTXA	190
SIS SEGONS	191
DES DE L'ALTRE COSTAT DE L'ABSÈNCIA	193
INCORPORI	194
CADIS ÉS UN SUD HABITAT PER MIL NORDS	196
EL BOU DEL PORTAL	198
TORNAR AL TOLL	200

FESTEJA EN MI LA PRIMAVERA AMB EL PAISATGE	203
LA VIDA QUE NO VAM VIURE	205
PARAL:LELISME VERSUS ENTELÈQUIA: LA VIDA PER VIURE	206
AVELLANA	207
AMMGE	209
AL MARGE DE LA FULLA CORRENT DEL VIURE	211
EL CARDIÒLEG	213
AQUELL DIA DEL MUNDIAL DE FUTBOL DE RÚSSIA 2018	214
BALLARINES	216
INOBLIDABLE	217
OLIMPIADA DE MADRID 2020: LA CARRERA DE LA COVID	218
ELLA MIRA LA LLUNA	219

D'EIXE COLOR	220
EL RITME DEL COR DEL MÓN EN TEMPS DE LA COVID-19	221
LA CADIRA DE DÉU	222
L'ÀNGEL SENSE LLUM	224
ET CREE I ET CREC	226
LA COSTURERA I EL RUGBI	228
EL VENT DE LA INFÀNCIA	229
ES BUSQUEN DÉUS NOUS	233
ELS NEGRES DE MART	234
ES CONSIDERA VOSTÈ BONA PERSONA?	236
POESIA	238
L'ÚLTIM VIATGE	239
HARMONY	242
LA NOTA	245
EL TOLL	247
LA PELL DEL PARADÍS	249
HE VIST UN PÀDEL QUE NO CREURÍEU	250
MARE, GRÀCIES	251
ENS N'ANEM	252
<i>NOTHING'S GONNA CHANGE MY WORLD</i>	253
VICEN	254
VERDA DE RIUS	255
<i>UNA PARET AMB SOLSIDES</i>	256
NUS	258
FUIG!	259
T'ESPERARÉ	261
SÍ!	262
VINE SENSE RES	263
LA CONJUGACIÓ VERBAL DE POSSEIR	264
EN MATEMÀTIQUES LA MORT ÉS EL ZERO	265
DELS MASOS A LES MULTINACIONALS	266
LLUM D'UNIVERS	270
SOSPIRS D'OLIVERA	271
COMPANYA	272
AIXÍ	273
EPÍLEG	277
AGRAÏMENTS	280

PRÒLEG

En un bosc ombrívol i poblat d'arbres d'acusada verticalitat es retalla la figura d'un home d'esquena. En observar-la amb deteniment descobrim que la seua silueta té una cosa estranya. On hauria d'estar l'ombra de la seua masculina forma apareix un enramat arbori. La seua condició humana projecta ombra de fulles. I així es titula precisament el llibre que vosté, lector, té entre les mans: *Ombra de fulles*. Un compendi de relats curts —alguns curtíssims— sense aparent connexió els uns amb els altres. Bé, jo m'atreuria a dir, només en aparença.

La descripció amb la qual arrancava estes línies es correspon amb la portada d'este llibre signat, igual que les cinc il·lustracions interiors, per l'artista castellanenca Maria Griñó. Quan vaig vore per primera vegada la silueta em va recordar en gran manera l'univers tan surrealista de l'artista belga René Magritte. Este pintor de l'estrany i l'irreal, el perfecte artista intel·lectual, va generar un conjunt d'imatges inquietants que tenien com a protagonista un home d'esquena a l'espectador. Un ésser que oculta el seu rostre per mirar un món que té just davant. Una autèntica indagació psicològica. Eixa imatge recurrent em torna

una i mil vegades quan analitze este treball. Així em reafirme que l'halo inquietant de Magritte, l'esperit del qual ha captat a la perfecció Maria Griñó, és el millor adjectiu per a qualificar el llibre de Jesús Miralles i Porcar.

Però travessem eixe llindar que la portada protegeix i submergim-nos en la lectura d'estes pàgines. He triat el verb submergir amb tota la intencionalitat. I és que la substància aigua és un dels recursos que més apareix en estos relats d'aparença desvertebrada. Quasi sempre com eixa mar Mediterrània que tan present està en els nostres artistes. Però també en forma de pluja, d'aigua que corre alegre per les fonts, de gel o, fins i tot, de neu. *L'aigua és la mare de tot el que està viu*, ens recorda l'autor.

Jesús Miralles admira en gran manera a dos mestres de la ploma: Gabriel García Márquez i Eduardo Galeano. En un dels seus textos ací reflectits Galeano posa en boca de Diego, un jove que mai havia vist la mar, la següent súplica: *Ajuda'm a mirar*. A mirar la mar... I és que estos textos són com la mar. Cal conèixer tota eixa immensitat que posseeixen.

L'aigua compartix el protagonisme d'este compendi de textos amb la mort. Una mort que té moltes cares. La del suïcidi en noms propis com Ramón de Fandos o José Ramón i sa mare malalta. Però també la mort natural als noranta-dos anys de Rosalia Escrig i Lull o del violinista Ubaldo Salvatierra. I la doble mort. *Quan morim físicament i la segona, que és quan ja ningú ens recorda*.

En el meu entestament per trobar eixos fils invisibles que unixen cada relat he trobat una temàtica que torna una vegada i una altra: la vellesa i la malaltia. A vegades unides, a vegades no. Quico, que té alzheimer o demència i ja no coneix ni a les seues filles. Però ací està el seu amic,

igual d'ancià, perrecordar-li els seus jocs de la infància. La mare de José Ramón que patix alzheimer. Eixa altra malaltia incurable de Guzmán. L'accident de trànsit de Marta. Els brots psicòtics d'una altra Marta. *Ballarines* és, segurament, un dels relats més bells sobre l'ancianitat i el pas inexorable del temps.

Mort i malaltia no són els únics temes que ocupen i preocupen l'existència humana —l'arbòria supose que també—. L'amor és eixe motor que ens mou a cometre tot tipus de bogeries. Encara que l'amor porta amb si moltes vegades la gelosia. I si no que li ho diguen a *Felipe el Hermoso* i a *Juana la Loca*. Hi ha amors que només duren *dos anys i un dia*. Uns altres són per sempre. Uns altres podrien ser-ho mentre el marit no arribe abans d'hora a casa i sorprenga la dona amb l'amant. Perquè d'infidelitats, desig i sexe hi ha unes quantes històries.

No estaria completa esta anàlisi sense el component de feminisme. Moltes de les protagonistes d'estes pàgines són dones, són Eva. Un compromís vital que Miralles porta també a la ficció. Sense complexos. La seua defensa per la feminitat, la paròdia que fa d'una estructura patriarcal i el seu suport a la dona com un ser independent és veraç, no impostada. Com diu en el pecat original algun dia les dones seran lliures del tot. Encara que això suposa eixir del paradís i guanyar-se el pa amb la suor del seu front. Les compara amb déu. I fins que eixe dia arribe homes compromesos com ell continuaran contribuint a la lluita per la igualtat.

Comentari a part mereix el temps i l'espai. El primer és moltes vegades esmunyedís, encara que l'autor sent predilecció pel passat. Una mirada nostàlgica cap a un altre temps. Al cap i a la fi *el temps és el vertader director de l'or-*

questra, assegura. No obstant això, en l'espai trobem una altra de les seues febleses. A Miralles li encanta el camp. És home de camp. Li agraden els entorns rurals i naturals en els quals els seus personatges estimen, patixen, enganyen i moren. Igual que Núria, els que viuen als pobles *són lents de silencis*.

La lectura de totes estes narracions és àgil, però no per això mancada de bellesa. Miralles cuida el llenguatge, acaricia les paraules. Hi ha relats com *La cal·ligrafia s'extingix* que són tota una declaració d'intencions. Frases poètiques com «Escriu perquè et faces un ram de somnis amb les lletres», perseguixen eixa anhelada bellesa. *Ombra de fulles* és això i molt més. És el pretext per criticar la religió, parlar de l'homosexualitat, denunciar el materialisme que acaba per *usar a les persones i estimar els objectes*, posar el focus en la immigració, la defensa de la llengua valenciana, la figura de la mare Teresa de Calcuta, la lucidesa de Mafalda, l'esquinçador testimoniatge d'Alba —violada sistemàticament pel seu avi durant anys—, la violència de gènere, l'esport —voreu ciclisme, futbol, gimnàstica rítmica, tennis, pàdel...—, jocs com el billar, els escacs o la papiroflèxia, els bous, la covid, el racisme, la robòtica, la globalització... i la lluna. Ja saben que la lluna és femenina.

Al cap i a la fi, el nostre protagonista és un arbre, i això no és fàcil en absolut. Fins i tot acudix a la consulta d'un psiquiatre però només aconseguix deixar un rastre de fulles. Fulles semblants al color de la pell humana. És el que tenen molts arbres a latardor. Al final el millor és acceptar la nostra condició, per estranya que siga.

Patricia Mir Soria.

Llicenciada en Humanitats per l'UJI

Diego no coneixia la mar. El pare, Santiago Kovadloff, el va portar a descobrir-la. Van viatjar al sud.

Ella, la mar, estava més enllà de les altes dunes, esperant.

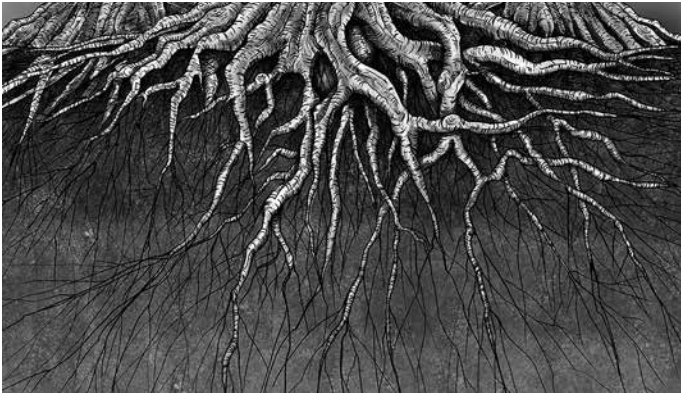
Quan el xiquet i el seu pare van aconseguir per fi aquells cims d'arena, després de molt caminar, la mar va esclatar davant els seus ulls. I va ser tanta la immensitat de la mar, i tant el seu fulgor, que el xiquet va quedar mut de bellesa.

I quan per fi va aconseguir parlar, tremolant, quequejant, va demanar son pare:

—Ajuda'm a mirar!

Eduardo Galeano

Perquè visc on vaig nàixer sé d'arbres

SAPIGUEU-HO

Vull explicar-vos que ja de molt xiquet, encara insegurament, sospitava que no era del tot humà: em sentia arbre. Primer va ser una feble inquietut front al vent acompanyada d'intuicions i manies d'adolescent; però després, quan va arrelar, cap metge ni psicòleg ho va comprendre, és natural; i això que ja explicava ben clar que em gronxaven sorolls de branques, rumors de fulles i fondes sensacions clorofíliques; incompreensible tot, sí, però amb tant de quall que els meus peus volien afonar-se a la terra.

Ara que ja sóc adult, ara que compartisc el seu llenguatge i els arbres antics saben el meu nom, ara que forme part del paisatge i projecte una frondosa ombra de fulles, ara ho sé i ho assegure. Sapiguen-ho!

ÉS TARDOR

Els vaig dir que sóc arbre perquè la meua condició humana projecta, a vegades, ombra de fulles. Vaig investigar sobre licantropia i altres transformacions tractant de comprendre perquè en la primera claredat del dia m'apareixen brancatges sobre la línia dels múscles. Més greu és que el vendaval d'ahir em sacsejà el cos tan violentament que vaig témer que les meues branques foren arrancades del meu tors de fusta. Els confesse que espanta el vent que cimbreja aquesta rara bogeria. Comprenc ara quant patixen les columnes de fum a penes amb la brisa de la vesprada, i tem que un torb convertisca la meua floració primera en un revoltim de pètals i estams.

El psiquiatre em va dir que deixara de parlar-los als arbres, que tot eren figuracions pròpies de la meua ment turmentada i que engolira unes pastilles. Em va acompanyar amablement fins la porta. Des del replà vaig sentir el seu crit de sorpresa en descobrir el divan semientapissat de fulles. És tardor.

Cap a dintre, on el muntanyenc renega de la plana de Castelló, entre ombres que pasturen desmemòria, existix el mas de Fandos. Allí va nèixer a primers de l'any 1900 Ramon de Fandos. Va viure prostrat al llit a causa d'un grau d'alta invalidesa. Esta és part de la seua història.

RAMON DE FANDOS I PRÀXEDES

A Pràxedes, excepte el cor, tot li va créixer molt poc. Era Anana, de bracets i panxells gruixuts, cap i ulls grans, rínxols negres, rostre pàl·lid i intel·ligència amable. Estimava eixe univers a ran de terra poblat de xicotets éssers que ignoren els superbs, però abans de res i sobretot ha de dir-se que coneixia tot el que la ciència ignora sobre l'ànima de l'aigua.

Va sacrificar els anys d'escola per cuidar son tio Ramon. El canviava de postura, li curava les nafres, mudava els llençols. Al matí l'alçava, en la mesura del possible, per a que el blanc sol d'hivern li acariciara la pell que quasi fins al coll no sentia.

Ramon va veure créixer Pràxedes entre cures i desvetllaments. Parlaven poc, es miraven molt. Se sabien habitats per vides al marge.